

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 24. avgust 2024

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Prazgodovinska umetnost**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Venere/idoli	
	1	♦ ker naj bi zaradi poudarjenih spolnih atributov (zadnjica, prsi) predstavljali boginjo plodnosti / ker naj bi tedanji ljudje verjeli, da posedujejo posebno, magično moč	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ v jamah	
	1	♦ za zavetje/bivališče / življenjski prostor in za svetišče / obredni prostor	
	1	♦ lovsko-nabiralniški / nomadski	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	2	dve od: ♦ naturalistično upodobljene živalske figure ♦ poudarjene obrisne linije ♦ poudarjeni atributi posameznih živali (npr. rogovje) ♦ živalsko telo je naslikano v profilu, rogovje frontalno ♦ prosta kompozicija / živalske figure so prosto razporejene po ploskvi ♦ prostor ni upodobljen, živalske figure kot da lebdiyo	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	3	♦ menhir: velik prosto stoječ, pokonci stoječ kamnit blok ♦ dolmen: skupina treh menhirjev, dva stojita pokončno, tretji je položen čez njiju kot preklada ♦ kromleh: svetišče iz krožno razporejenih menhirjev in/ali dolmenov	
	1	♦ megalitska kultura	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	♦ v materialu: kamen – les /večni – minljiv material ♦ po funkciji: svetišče – bivališče	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ torevtika	
	1	♦ to je pivska posoda, ki so jo uporabljali pri obrednih slavnostih in simpozijih dogodkih ter iz nje stregli pijačo	
Skupaj	2		

2. naloga: Umetnost zgodnjega srednjega veka

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	♦ zgodnjekrščanska umetnost: 2.1 ♦ bizantinska umetnost: 2.2/2.3/2.6 ♦ obdobje preseljevanja ljudstev: 2.4 ♦ karolinška in otonska umetnost: 2.5	Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za en pravičen odgovor 0 točk.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Kristus kot dobri pastir	
	1	dve od: ♦ dobri pastir: bog, ki skrbi za svoje vernike in jih usmerja ♦ križ: simbol Jezusovega trpljenja in žrtvovanja ♦ svetniški sij / nimb/avreola/obstret: simbol svetosti osebe ♦ škrlatno in zlato oblačilo: plašč rimskih cesarjev je zdaj plašč kralja nebes ♦ ovce: simbol kristjanov	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Justinijan	
	1	♦ svetniški sij okoli njegove glave poudarja, da je Justinijan voditelj tako cerkve kot države / Justinijan je božji izbranec, božji namestnik na Zemlji	
	1	♦ Izokefalija pomeni, da so vse figure na frizu v enaki višini.	
	2	dve od: ♦ ploskovitost ♦ razpotežnjene, podaljšane figure ♦ tipiziranost obrazov ♦ poudarjena kontura / obrisna linija ♦ zlato ozadje ♦ frontalnost ♦ togost ♦ stilizacija ♦ vodoravna kompozicija	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ velika začetnica, ki je v rokopisnem slikarstvu močno okrašena in večja od drugih črk / grafično poudarjena in slikarsko okrašena velika začetnica v besedilu	
	1	♦ podlaga je bil pergament	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ To je sveta, nabožna podoba.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ vladarski portret	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	1	♦ na Orfeja	

3. naloga: Gotika na Slovenskem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ širina in višina ladij se izenači, prostor postane bolj povezan, med ladjami so stebri	
	1	ena od: ♦ Ptujška gora, bazilika Marije zavetnice ♦ Kranj, sv. Kancijan ♦ Škofja Loka, sv. Jakob ♦ Šentrupert, sv. Rupert	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ pomeni potovanje v versko pomemben kraj / božja pot; potovanje pomeni duhovno preizkušnjo, utrjevanje vere, pokoro, obiskovanje svetinj ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ sv. Jakob	
	1	ena od: ♦ svetnik ima romarska oblačila; klobuk, plašč, palico ♦ svetnik ima romarsko znamenje, školjko pokrovačo ♦ grob sv. Jakoba je bil eden od osrednjih romarskih ciljev v srednjem veku	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	dve od: ♦ gotska S-linija / gotski kontrapost ♦ eleganca razpotegnjenih figur ♦ mili dvorni obrazi ♦ nežne, prefinjene roke ♦ mehko padajoča, bogato nagubana draperija/ oblačila ♦ umetelna pričeska in brada	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ pietà/sočutna	
	1	ena od: ♦ materina bolečina ob izgubi sina ♦ žalovanje in trpljenje, izkazovanje sočutja nad sinovo usodo ♦ materino razkazovanje sina, ki se je žrtvoval za druge in izpolnil svojo usodo	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ tip ikonografskega programa, ki simbolno ponazarja »nebeški Jeruzalem«, s katerim je bil poslikan prezbiterij gotskih cerkva na Kranjskem	
	2	dve od: ♦ Kristus v madorli ♦ Marija v mandorli ♦ 4 evangelisti ♦ 4 cerkveni očetje ♦ svetnice ♦ angeli z armo christi ♦ muzicirajoči angeli ♦ apostoli	
	1	ena od: ♦ Mirna na Dolenjskem ♦ Suha ♦ Bohinj	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ Mrtvaški ples, Hrastovlje	
	1	dve od: ♦ kuga ♦ lakota ♦ vojne ♦ bičarji ♦ ars moriendi ♦ histerija plesa ♦ turški vpadi	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
Skupaj	2		

4. naloga: Renesanačna arhitektura

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	♦ zgodnja renesansa: 4.2 ♦ visoka renesansa: 4.1 ♦ pozna renesansa: 4.3	Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka, za enega 0 točk.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ palača je mestno bivališče bogatega meščana	
	3	tri od: ♦ pravokotni ali kvadratni tloris z notranjim kvadratnim dvoriščem ♦ trinadstropna, z jasno strukturiranim pročeljem ♦ pročelje vključuje antične elemente: stebrne rede, pilastre, polkrožne loke ... ♦ značilna je tektonska gradnja: spodnje nadstropje je iz največjih kamnov, je težko, masivno; srednje in zgornje nadstropje sta lažji ♦ značilna je rustika: zidovje je iz naravnega kamna, z grobo obklesanimi stranicami in natančneje obdelanimi robovi ♦ pod streho je strešni zidec / venčni zidec	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ Donato Bramante	
	1	♦ tloris je centralni, v obliki kroga, ima kupolo na tamburju ♦ oblika stavbe je rotunda	
	1	♦ mučeništvu svetega Petra	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	ena od: ♦ ponavljajoč se ritem ♦ pluralizem arhitekturnih elementov ♦ igranje z maso/težo ♦ beg v prostor	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ rimska antika	
	1	♦ slavolok	
	1	♦ Koper	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	dve od: ♦ kvadratna tlorisna zasnova ♦ podstrešni konzolni venec kot dekoracija ♦ notranje dvorišče z arkadami ♦ velika pravokotna okna	

5. naloga: Prepoznavanje umetnika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ Albreht Dürer	
	1	♦ severna/visoka/nemška renesansa	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Italija (Benetke)/Nizozemska/Alzacija	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	dve od: ♦ trikotna kompozicija ♦ toga drža ♦ realizem s pridihom idealiziranja ♦ podrobnosti v teksturi materialov ♦ transkripcija na sliki ♦ v obeh delih izpostavljene roke in imenitna oblačila	
	2	dve od: ♦ slika 5.1 frontalna (en face) postavitev, slika 5.4 polprofil ♦ slika 5.1 doprsna postavitev, slika 5.4 dopasna postavitev ♦ slika 5.1 nevtrarno ozadje, slika 5.4 arhitekturni dekor, interier s knjižno polico	
	1	ena od: ♦ oba sta postavljena v mirni spokojni drži, oba imata plemiška krznena oblačila ♦ Dürer spominja na Kristusa (vero ikon), za Rotterdamskim je steklena karafa, v kateri je ujeta svetloba, kar je tradicionalen simbol čistosti ♦ oba upodobljenca opozarjata na svoje delo, Dürer na svojo spretnost posnemanja resničnosti, saj kaže kosem dlake, Rotterdamskega obdajajo knjige z grško in latinsko transkripcijo ter klasični arhitekturnimi elementi, ki kažejo na upodobljenčevo omiko ♦ oba sta zazrta s pogledom nekam nedoločno, onstran, v nekaj, kar presega človeško	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	ena od: ♦ umetnik je skušal preseči položaj rokodelca, obrtnika, z bolj poduhovljeno vlogo misleca, intelektualca, znanstvenika ♦ poudarja pomembnost videza, to, kako se predstavlja v družbi ♦ umetnik je bil poslovno izjemno spreten in pomeni tudi umetnika, uspešnega poslovneža ♦ umetnik je stvaritelj umetnin, kot je bog stvarnik življenja	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	ena od: ♦ 4 temperamente ♦ 4 kardinalne elemente ♦ 4 življenjska obdobja ♦ 4 letne čase	
	1	♦ za reformacijo	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	1	ena od: ♦ 4 apokaliptične jezdece ♦ svetopisemski prizor apokalipse ♦ personifikacijo vojne, kuge, lakote in smrti, ki teptajo po človeštvu	
	1	♦ Grafika je tehnika, ko s pomočjo matrice odtisnemo več likovnih podob.	
	1	dve od: ♦ lesorez ♦ bakrorez ♦ jedkanica	Za dve pravilni navedbi 1 točka.
	1	♦ grafika je cenejša in dostopnejša, tako je umetnik populariziral svoje delo, postal prepoznaven tudi izven meja nemškega cesarstva, hkrati pa je z večjo prodajo postal finančno samostojen	
Skupaj	4		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Prepoznavanje obdobja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ barok	
	3	tri od: ♦ dinamična kompozicija v najbolj dramatičnem trenutku ♦ razgibane figure, v izrazitih kontrapostih ♦ teatralne kretnje ♦ herojska telesa ♦ patos na obrazu ♦ izničenje lastnosti materiala ♦ globoko klesanje, ki ustvarja svetle in senčne površine ♦ kombiniranje različnega materiala in tehnik	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	3	tri od: ♦ oltar ♦ fontana/vodnjak ♦ kužno znamenje ♦ dekoracija vrtov in dvorcev	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	2	ena od: ♦ tabernakeljski oltar – na oltarni mizi je v središče postavljen tabernakelj za evharistijo ♦ zlati oltar – lesen oltar, pozlačen ♦ črni oltar – marmorni oltar iz temnega kamna ali črno poslikan oltarni okvir ♦ stebriščni oltar – oltar, sestavljen s stebriščnim okvirjem in arhitekturnimi elementi ♦ prižnica – prostor za branje in pridiganje	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ 3 kranjske reke / 3 rečna božanstva / Savo, Ljubljano, Krko / alegorijo dežele Kranjske	
	1	♦ poosebitev ali personifikacija/alegorija	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	ena od: ♦ Gianlorenzo Bernini ♦ Francesco Robba ♦ Jožef Straub ♦ Charles Le Brun / Jean-Baptiste Tuby	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ Apolon	
	1	ena od: ♦ da tudi bogovi niso imuni proti ljubezni ♦ kako je Apolonu pripadla lovorika ♦ da se pehanje za čutnimi užitki ne splača ♦ da so tudi bogovi lahko kaznovani za napuh in nečimrnost ♦ neuslišana ljubezen	
	1	ena od: ♦ Apolon je bog svetlobe in Ludvik XIV. se je predstavljal za sončnega kralja, čigar rezidenca je Versailles ♦ Apolon je kraljev emblem	
Skupaj	3		

2. naloga: Umetnost neoklasicizma in romantike

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	3	tri od: ♦ čiste in uravnotežene oblike in jasno izoblikovani detajli, ki izhajajo iz antične arhitekture ♦ uporaba klasičnih stebrih redov in antična arhitekturna zasnova ♦ gradnja številnih javnih stavb: muzeji, gledališča, slavoloki ♦ stavbe so zasnovane po načelih strogega veličastja, simetričnih oblik, monumentalne urbanistične ureditve	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	♦ Afrodita/Venera ♦ akt/polakt, jabolko, antični videz, pričeska	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Franc Kavčič	
	1	♦ Salomonova sodba	
	1	♦ Kralj Salomon je veljal za modrega in pravičnega vladarja, h kateremu sta se za razsodbo zatekli dve materi, vsaka s svojim otrokom. Ena od obeh je ponoči svojega mrtvega dojenca podtaknila drugi, potem pa zase zahtevala živega. Kralj je z razsodbo, naj vsaka dobi polovico živega otroka, spodbudil reakcijo prave matere, ki se je svojemu otroku odpovedala, samo da bi ostal živ.	
	1	♦ slika simbolizira modrost in pravičnost vladarja	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	dve od: ♦ poudarja čustveno doživljanje narave, krajine ♦ nemirna poteza čopiča ustvarja dramatičnost ♦ njegov subjektivni izraz je nenavaden, spontan, čustveno nabit ♦ z razkrojem barv se ustvarijo dramatični svetlobni efekti, poudarki	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ Jožef Tominc	
	2	dve od: ♦ oznaka za meščansko kulturo v 30. letih 19. stol. ♦ izraža vrednote meščanstva: spodobnost, urejenost, družina, prijateljstvo ♦ značilna je hladna zvestoba stvarjem, tihožitna jasnost ♦ najpogostejši motivi so družabni portreti	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	ena od: ♦ je mogočna, divja, nepredvidljiva ♦ tema so nevihte, hudourniki, meglice ♦ človek je nepomemben in majhen proti mogočni naravi	

3. naloga: Realizem in impresionizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ Gustave Courbet	
	2	♦ pariški Salon ♦ v Parizu	
	2	dve od: ♦ slika Pogreb v Ornansu je bila prvič razstavljena na pariškem Salonu 1851 in je povzročila burne odzive ♦ nepojmljivo je bilo, da so ljudje na sliki običajni, prikazani v naravni velikosti ♦ upodobitev revnih ljudi je pri meščanih zbujala strah ♦ slikar je s svojimi slikami opozarjal na družbene spremembe in neenakost v družbi	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	2	dve od: ♦ Benetke ♦ Rim ♦ Dunaj ♦ München ♦ Pariz	
	1	♦ Jurij Šubic	
	1	♦ Plenerizem pomeni slikanje na prostem.	
	2	dve od: ♦ žanr ♦ portret	
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	2	dve od: ♦ ljudje na sliki so obliti s sončno svetlobo ♦ naslikan je trenuten vtis, impresija spreminjajoče se stvarnosti ♦ poteze čopiča so hitre, da je bolje ponazorjeno trepetanje svetlobe ♦ pastozni nanosi barve / impasto ♦ uporabljali so barve v tubah, nanašali so jih neposredno iz tube na platno in jih mešali s slikarsko lopatico	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Rihard Jakopič	
	1	♦ ker je raziskoval svetlobo, ki se spreminja v različnih letnih časih in dobah dneva	
Skupaj	2		

4. naloga: Simbolizem in ekspresionizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	♦ simbolizem: 4.1, 4.4 ♦ ekspresionizem: 4.2, 4.3, 4.5	Za pet pravih odgovorov 2 točki, za štiri ali tri 1 točka, za dva ali enega 0 točk.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	2	dve od: ♦ slika 4.1: Munch ♦ slika 4.2: Kirchner ♦ slika 4.3: Nolde ♦ slika 4.4: Moreau ♦ slika 4.5: France Kralj / Kralj	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ umetnino razumejo kot idejo, izraženo z likovno govorico simbolov	
	1	♦ stvarnost razumevajo kot višjo resničnost, ki je skrivnostna, nerazločna, nedoumljiva, simbolna	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ femme fatale / usodna ženska	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	♦ slika 4.3: ples okoli zlatega teleta ♦ slika 4.4: Saloma	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ slika 4.2: čopič, paleta ♦ slika 4.5: kladivo	
	3	tri od: ♦ žive, intenzivne barve ♦ anatomsko nepravilnost figur ♦ nenaravna barva kože ♦ obraz umetnika spominja na afriško masko ♦ stilizirana in popačena/deformirana telesa ♦ ploskovitost (ni senčenja)	
	1	ena od: ♦ trup v podobi srca pomeni ljubezen do ustvarjanja: umetnost izvira iz srca ustvarjalca ♦ trup v podobi kalečega semena pomeni ustvarjalnost, ki pade na plodna tla ♦ votel trup pomeni izpraznjenost po končanem ustvarjanju	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	♦ grozo, strah, osamljenost, nerazumljenost, stisko ...	

5. naloga: Arhitektura 20. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ Le Corbusier	
	5	pet od: ♦ svobodni tloris / odprto oblikovan tloris (notranji prostori, razporejeni oziroma oblikovani glede na potrebe prebivalcev) ♦ svobodna fasada (stene niso več nosilne, zato so okenske površine lahko poljubno velike in poljubno razporejene) ♦ vzdolžno okno / vogalno okno / steklena zavesa ♦ piloti (stavba je dvignjena od tal, da je uporaben tudi prostor pod njo) ♦ ravna streha (da je uporabna tudi strešna površina) ♦ funkcionalnost ♦ gladka stena brez okrasja ♦ jasni geometrijski volumni	
	1	dve od: ♦ jeklo/železo ♦ steklo ♦ beton/železobeton	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
Skupaj	7		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ različni deli stavbe so oblikovani glede na različne funkcije (študentski dom, učilnice, delavnice, pisarne)	
	1	♦ zaradi povezovanja umetnosti in industrijske proizvodnje / prva sodobna šola modernega oblikovanja	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ nebotičnik / poslovna stolpnica ♦ večstanovanjska stavba / stanovanjski blok	Za oba pravilna odgovora 1 točka.
	1	♦ Ludwig Mies van der Rohe	
	1	♦ Edvard Ravnikar	
	1	♦ slika 5.5 ♦ slika 5.7	Za oba pravilna odgovora 1 točka.
	1	ena od: ♦ Nova Gorica ♦ Velenje	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ muzej moderne/sodobne umetnosti	

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3.3.2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2024 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	za vsako pravilno navedbo: ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okviren čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	3 točke
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna; primerjava je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna; primerjava je celovita in jasna	3 točke	
5. primerjava obeh umetniških del	navedena ni nobena primerjava	0 točk	4 točke
	navedena je ena zahtevana primerjava	1 točka	
	navedeni sta dve zahtevani primerjavi	2 točki	
	navedene so tri zahtevane primerjave	3 točke	
	navedene so štiri zahtevane primerjave	4 točke	
6. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	
7. celostni vtis besedila	besedilo ustreza v postavkah od 2 do 5 načrtanemu okviru, vendar ga ne presega	0 točk	1 točka
	besedilo presega v postavkah od 2 do 5 načrtani okvir: je izrazito dobro napisano, koherentno in suvereno, z bogatim splošnim in strokovnim besediščem, z izvirnimi analizami, primerjavami in interpretacijami	1 točka	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Saint-Sernin, Toulouse ♦ ok. 1080–1120 / 11.–12. stol. ♦ rdeča opeka in bel kamen ♦ monumentalne mere ♦ romanika
2	tri od: ♦ St. Sernin je cerkev velikih dimenzij, izredne monumentalnosti. ♦ St. Sernin je dolga cerkev, ki s transeptom lepo izraža tloris latinskega križa. Cerkev je dolga 115 metrov, glavna ladja je široka 8 metrov, njena višina je 21 metrov, dolžina prečne ladje je 65 metrov, višina stolpa je enaka širini transepta. ♦ Dvobarvnost materiala, rdeče opeke in belega kamna, ter kiparska obdelava arhitekturnih detajlov dajejo vtis bogate dekorativnosti. ♦ Okna so stopničasto poglobljena, opaziti je lizene in polstebre. ♦ Tloris v obliki latinskega križa razkriva veliko petladijsko baziliko s triladijsko prečno ladjo in poudarjenim stolpom nad presečiščem glavne in prečne ladje. Stolp je osemkoten in petnadstropen. ♦ Križiščni kvadrat je merska osnova vezanega sistema (leži na sečišču enako širokih vzdolžne in prečne ladje). Začrta osnovno prostorsko enoto, modul, ki se v polovicah z večkratnikom ponavlja ter določa dolžino glavne in prečne ladje in dolgega kora. Četrnine so mere stranskih ladij in transepta. ♦ Ta način arhitekturnega oblikovanja temelji na vezanem sistemu, eni od glavnih značilnosti romanske sakralne arhitekture. Vezani sistem je oblikovno prostorsko načelo, pri katerem se dimenzije križiščnega kvadrata ponovijo v preostalih delih stavbnega prostora. ♦ Vse traveje (obočne pole) stranskih ladij so križnorebrasto obokane, glavno ladjo pa krasi banjasti obok, predeljen na pole z oprogami. ♦ Velike arkade v pritličju glavne ladje nosijo galerijo bifornih oken, v nadstropju so empore. ♦ Pod korom sta dve kripti. ♦ St. Sernin ima korni obhod (ambulatorij), ki obdaja apsido z žarkasto razporejenimi kapelami (apsidiolami). ♦ S svetlobo je bil še posebej osvetljen kor. ♦ Zahodna fasada je nedokončana: manjkata stolpa. ♦ Ohranjeno je kiparsko okrasje (na kapitelih, portalih, lunetah).
3	tri od: ♦ Zgrajena je bila nad grobom sv. Saturnina, prvega toulouškega škofa, zato je tudi martirij, ker posvečuje kraj smrti ali grob mučenca. ♦ Pomemben del romanja je bilo čaščenje svetnikov in s tem povezan kult relikvij, vera v njihovo moč. Čaščenje relikvij je obljubljalo ozdravljenje ali odrešenje. V cerkvi St. Sernin je več kot sto relikvij. Ker je čaščenje relikvij pomenilo neke vrste verski turizem in denarne prihodke, so morale biti relikvije na ogled romarjem. ♦ Romarska cerkev na poti v Santiago de Compostela. ♦ Romarjem so prilagodili tudi arhitekturo. Stavba je bila zasnovana tako, da je sprejela čim več romarjev. Za transeptom in apsido so tako dodali korni obhod z žarkastimi kapelami. Obhod je omogočil, da verniki med čaščenjem relikvij niso motili sočasnih verskih obredov. ♦ Visok banjasti obok je predstavljal Gospodovo hišo, ki naj bo monumentalna, da bo naredila vtis na obiskovalca. ♦ Romanske katedrale so simbolno pomenile božjo trdnjavo na tem svetu.
4	tri od: ♦ Sv. Sernin (Saturnin) je bil prvi škof v Toulousu, ki je leta 250 umrl mučeniške smrti kot žrtev poganske vstaje. Cerkev stoji nad njegovim grobom, in sicer ob romarski poti Via Tolosana, ki je vodila od Arlesa do Santiaga de Compostele. ♦ Bazilika St. Sernin je nadomestila starejšo cerkev iz 4. stoletja, ker je bila ta pretesna za številne romarje. ♦ Nekoč je bil tu tudi samostan, a se je od njega ohranila samo cerkev.

	♦ Tloris samostanske cerkve je bil uporabljen tudi pri gradnji stolnice Santiago de Compostela. ♦ St. Sernin je največja ohranjena romanska cerkev in hkrati zelo značilen spomenik za to umetnostno obdobje. ♦ Leta 1860 je Eugène Viollet-le-Duc obnovil cerkev, a se njegove spremembe trenutno odstranjujejo, da bi povrnili prvotni videz cerkve. ♦ Ima zelo bogato romansko stavbno kiparstvo in spada na Unescov seznam kulturne dediščine.
5	štiri od: ♦ V obeh primerih gre za sakralno arhitekturo; st. Sernin je krščanska, romarska cerkev, Kvadratna hiša pa poganski tempelj. ♦ Krščanska cerkev je namenjena zbiranju vernikov in izvajanju obredja, poganski tempelj pa je domovanje boga (obredi se izvajajo na prostem, pred templjem). ♦ Obe stavbi sta bili zelo pomembni, cerkev sv. Sernina je bila ena izmed najpomembnejših romanskih cerkva, Kvadratna hiša pa je stala na glavnem mestnem trgu (forumu). ♦ Obe stavbi sta po svoji zasnovi longitudinalni. ♦ Cerkev sv. Sernina je petladijska bazilika s prečno ladjo (v tlorisu za romaniko značilni latinski križ), Kvadratna hiša v Nîmesu pa je značilni starorimski tempelj, razdeljen na stopnišče, preddverje in cello. ♦ Cerkev sv. Sernina je prostorsko kompleksnejša, stavba je razčlenjena na vrsto manjših prostorov, Kvadratna hiša pa je prostorsko kompaktnejša, enostavnejša. ♦ Cerkev sv. Sernina je v notranjščini in na zunanjsčini razčlenjena s slopi, polstebri in lizenami, Kvadratna hiša pa s korintskimi stebri in polstebri.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

7. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Donatello ♦ David ♦ ok. 1440 / prva polovica 15. stol. ♦ bron ♦ figura naravne velikosti ♦ Museo Nazionale di Bargello, Firenze ♦ zgodnja renesansa
2	tri od: ♦ Prostostoječa, obla plastika, zasnovana za postavitev v prostoru, in ne v niši, zato si jo lahko ogledujemo z vseh strani. ♦ Akt v naravni velikosti prikazuje golo moško telo v najstniških letih. ♦ Človeško telo je upodobljeno v estetsko popolnih razmerjih in je razgibano v skladu z anatomijo. ♦ Podoben je starogrškim atletom, saj stoji v klasični pozi kontraposta. ♦ Telo je postavljeno v blagi S-liniji, s kontrapostom je vzpostavljeno harmonično ravnotežje med telesnimi volumni. ♦ Tudi nežno, zaokroženo modeliranje telesne gmote daje vtis notranje umirjenosti in harmonije. ♦ Uravnoveženo je nasprotje med mehko, zglajeno kožo ter razgibano površino klobuka in škorenjcev, med osvetljenim telesom in osenčeno glavo. ♦ Oblikovni in kompozicijski elementi označujejo nov renesančni odnos do telesa in razcvet humanizma.
3	tri od: ♦ Namesto lika odraslega vojščaka ali kralja, prevladujočega v srednjem veku, je Donatello za upodobitev Davida, junaka iz <i>Stare zaveze</i>, izbral mladostno postavbo. ♦ V levici stiska kamen, ki je bil s pračo orožje, izbrano za spopad. ♦ Velik, neroden meč ni Davidov, ampak, kakor nam pripoveduje Stara zaveza, Goljatov, a ga je David izpulil iz njegove nožnice in mu z njim odsekal glavo.

	♦ Označujejo ga klasični atributi: klobuk, okrašen z lovorovimi listi (rastlina simbolizira pesništvo in slavo), in golota. ♦ Z goloto sta prikazani krhkost in ranljivost Davida, saj v spopadu ni zmagal z grobo silo, temveč s preiščenostjo in vero v Boga (v krščanstvu je golota znamenje čistosti). ♦ Po goloti se Donatellov <i>David</i> razlikuje od vseh drugih kipov Davida iz 15. stoletja. ♦ Prikaz mladega, neustrašenega junaka, ki se brez zadržkov, a preiščeno in odločno, iskriivo in z razumom spopade s starim, preizkušenim bojevnikom, je simbolna predstavitev republikanskih Firenc: tako kakor je mladeniški David premagal prekaljenega, zrelega junaka Goljata, so se Firence, ki jih je kot mlado mestno državo ogrožala stara, ugledna plemiška družina Viscontijev iz Milana, otresle nevarnosti in si zagotovile samostojnost. ♦ Iskanje harmonije, ki je bilo v renesansi tako visoko cenjeno, je v upodobitvi vsebinsko izraženo z uravnoteženjem nasprotij: mladost – starost, preiščeno delovanje – groba sila.
4	tri od: ♦ Prvi bronasti odlitek moškega akta v naravni velikosti po antiki. ♦ Očiten vpliv antičnega kiparstva in idealov antike (slavljenje lepote mladega telesa in mladega junaka), saj je kip nastal po Donatellovem obisku Rima. ♦ Viden je prelom s poznogotsko milino in idealizmom, ki bi ga še srečali pri kiparjevem učitelju Lorenzu Ghibertiju, pri Donatellu pa ga je nadomestila nova dramatičnost. ♦ Delo je naročil najpomembnejši meceni renesanse Cosimo Starejši de' Medici. ♦ Vsaj od leta 1469, ko se je poročil Lorenzo Veličastni, do 1495, ko so bili Medičejci izgnani iz Firenc, je <i>David</i> stal na notranjem dvorišču novozgrajene mestne Medičejske palače (palazzo Medici-Riccardi). ♦ <i>David</i> ilustrira humanistične in neoplatonistične ideale ter je hkrati lahko politična metafora. ♦ <i>David</i> je postal simbol nove umetnosti in novega tipa kiparstva ter bil izziv za kiparje, ki so se za njim lotili te teme: Andrea del Verrocchio, Michelangelo Buonarroti in Gianlorenzo Bernini. ♦ Donatello je bil vsestranski kipar, ki je spajal izkušnje klasične antike z vtisi iz vsakdanjega sveta, najpomembnejši kipar do Michelangela.
5	štiri od: ♦ Prvi kip je obla plastika, drugi relief. ♦ Obe umetnini sta monumentalnih mer. ♦ David je bil okras zasebnega dvorišča v medičejski palači in je bil zasnovan za poglede z vseh strani, Boj med Lapitom in Kentavrom pa je metopa, ki je krasila južno pročelje Partenona in je namenjena le frontalnemu pogledu. ♦ Prvi kip je iz brona, ulit, drugi iz marmorja, izklesan. ♦ Obe deli prikazujeta akt: David je še najstnik, Lapit pa je odrasel atlet, herojski akt. ♦ Obraza Davida in Lapita sta lepa, idealizirana, Lapit kljub boju skladno s klasično dobo ne izraža nobenih čustev, medtem ko se David skrivnostno smehlja. Kentavrov obraz je v nasprotju z lepim Lapitovim obrazom spačen, grd: je namreč hibridno bitje med človekom in živaljo; po pitju alkohola pride na dan njegova živalska, nagonška stran. ♦ Za obe umetnini je značilen kontrapost, ki je na reliefu opazen v bolj dinamični drži obeh protagonistov, kot je to pri Donatellovem kipu. ♦ Vsa telesa so anatomske pravilna, razgibana, polnoplastična. ♦ Na reliefu je prizor upodobljen bolj dinamično, saj boj še poteka, David pa je upodobljen po zmagi, zato je v bolj sproščeni drži. ♦ Na reliefu sta nasprotnika brez orožja in oprave, spopadata se gola, David pa v roki drži meč, obut je v škornje in nosi klobuk. ♦ David je svetopisemski junak, Lapit in Kentaver pa sta lika iz grške mitologije.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pri dobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

8. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Rafael (Raffaello Santi) (1483–1520) ♦ Atenska šola ♦ 1508–1511 / 16. stol. ♦ Stanza della Segnatura, vatikanska palača, Vatikan ♦ freska ♦ 500 x 770 cm / slika velikih mer ♦ visoka renesansa
2	tri od: ♦ Slikovna kompozicija Atenske šole je umeščena v polkrožni del stene pod obokom. Figuralni prizor ima arhitekturno ozadje iz stavbnih elementov in kiparskega okrasja antične arhitekture. ♦ Osebe so v skupinah, ki so prosto razpostavljene po prostoru in se sproščeno gibljejo. Središče kompozicije sta osrednja lika, ki ju poudarja v središče postavljen arhitekturni obok nad njima. ♦ Vsi liki so zatopljeni v pogovor, poučevanje, kar razberemo iz retoričnih kretenj, in premišljevanje. ♦ Pri vsakem od njih so izražene človečnost, mirnost, vzvišenost in psihološka pronicljivost, kar natančno izriše značaj nastopajočih. ♦ Poudarjena telesnost kaže na umetnikovo temeljito in brezhibno poznavanja človekove anatomije. ♦ Za iluzijo prostorskega poglobljanja je uporabljena linearna perspektiva, ki jo poudarja več elementov: ritmično poglobljeni arhitekturni loki, ožajoči se kvadratni tlakovci, pa tudi figuri spredaj v sredini, leva, sloneča ob kamniti kladi, in desna, zleknjena na stopnicah, usmerjata gledalca proti središču. Arhitektura je zadaj odprta v naravo (modro nebo z oblaki), to daje občutek zračnosti prostora. ♦ Kompozicija je simetrična, zato deluje zelo skladno in uravnoteženo ter vzbuja slovesno razpoloženje, polno plemenitosti in poduhovljenosti. ♦ Svetloba je jasna in enakomerno porazdeljena. ♦ Barve so nasičene in žareče.
3	tri od: ♦ Monumentalna stenska slika krasi zidove papeške sobe Stanza della Segnatura in je del širšega ikonografskega sklopa poslikave sobe. Vsebina se nanaša na štiri področja učenosti: teologijo, filozofijo, pravo in umetnost. ♦ Atenska šola naj bi bila alegorija filozofije, ki je postavljena v znamenito filozofsko šolo iz časa Periklejevih Aten. Zato sta na sliki v osrednjih nišah upodobljena kipa Apolona, zaščitnika umetnosti, in Atene, boginje modrosti. ♦ Za šolo je bilo značilno, da so filozofi med sprehajanjem po hodnikih razglabljali o temeljnih človeških resnicah. ♦ V središču sta Platon, ki drži v rokah svojo knjigo Timeaus. Poleg je njegov učenec Aristotel s svojo Etiko. Njune ideje pojasnjujeta retorični kretnji: Platonova kretnja s prstom, ki kaže proti nebesom, saj je zagovornik abstraktnega idejnega sveta, in Aristotelova, ki kaže proti zemlji, saj je zagovornik materializma stvarnega fizičnega sveta. ♦ Obdajajo ju še drugi znameniti grški filozofi, predstavniki različnih šol (Sokrat, Epikur, Zenon, Pitagora, Heraklit, Diogen, Evklid, Zoraster, Ptolemej). Nekateri menijo, da sta predstavljena dva njihova idejna tabora: idealisti in empiristi. ♦ Rafael je vključil v kompozicijo portrete sodobnikov. Platon naj bi imel Leonardove poteze, Heraklit Michelangelove, Evklid Bramantejeve. Upodobil je svojega prijatelja, slikarja Sodomo, in sebe s črno baretko. ♦ Vsebina povzdiguje znanost in umetnost kot nekaj, kar prihaja od Boga, zato je postavljena v tempelj učenosti. ♦ Sliko razlagajo kot prisposobo sedmih svobodnih umetnosti, t. i. triviuma, ki ga predstavljajo slovnica, retorika in logika ali dialektika, ter quadriviuma – geometrije, aritmetike, astronomije in glasbe.
4	tri od: ♦ Prvo Rafaelovo rimsko naročilo je bilo poslikava sobane Stanza della Segnatura, ki jo je naročnik papež Julij II. nameraval uporabljati kot knjižnico.

	♦ Papež Julij II. je začel številne gradbene in umetniške projekte, zaradi katerih so v Rim poklicali najpomembnejše umetnike. Tako je mesto postalo vodilno umetniško središče visoke renesanse. ♦ Freska je nastajala sočasno z Michelangelovo poslikavo stropa Sikstinske kapele in novogradnjo bazilike sv. Petra, kar je razvidno v detajlih slike. ♦ Dejstvo, da je vključil podobe mnogih sodobnikov med znamenite filozofe, priča o novem pojmovanju – statusu, ki so ga likovni umetniki po novem zasedli kot člani te učene družbe – akademije. ♦ Slika je odsev združevanja in povezovanja humanističnega neoplatonizma s sodobno krščansko tradicijo, ki je ustrezala politični prenovi Rima z novogradnjami, da bi mesto zasijalo kot prestolnica vesoljne Cerkve. ♦ Slikar je naglo zaslovel zaradi svojih slikarskih sposobnosti in značaja, ki ga zaznamujejo milina, lepota, plemenitost in eleganca. Podobne lastnosti izražajo njegove naslikane figure. ♦ Čeprav je umrl mlad, je zapustil obsežen opus, pri izvedbi katerega je sodelovala številna slikarska delavnica.
5	štiri od: ♦ Deli se razlikujeta v tehniki: Rafaelova Atenska šola je freska, Brueglova Kmečka svatba pa olje na lesu. ♦ V obeh primerih gre za večfiguralno upodobitev: Atenska šola je historična slika, upodobitev alegorija filozofije, Kmečka svatba pa kmečki žanr, upodablja praznični dogodek iz vsakdanjega kmečkega življenja. ♦ Prizor Atenske šole se odvija na veličastnem klasičnem arhitekturnem prizorišču, prizor Kmečke svatbe pa v prostorih kmečkega skednja. ♦ Kompozicija Atenske šole je simetrična, kompozicija Kmečke svatbe pa diagonalna. ♦ V delu Atenska šola sta glavni figuri (Platon in Aristotel) izpostavljeni tako, da stojita v sredini, še dodatno pa sta poudarjeni z arhitekturnimi loki. V Kmečki svatbi sta glavni figuri (ženin in nevesta) manj opazni, sta »skriti« med preostalimi udeleženci: nevesta je v ozadju, nekoliko poudarjena je le z zelenim zastorom, pred katerim sedi; katera figura predstavlja ženina, pa ni razvidno (obstaja več umetnostnozgodovinskih interpretacij). ♦ V Atenski šoli so poleg Platona in Aristotela upodobljeni še drugi slavni antični filozofi (z obraznimi potezami znamenitih Rafaelovih sodobnikov); upodobljenci na Kmečki svatbi so večinoma popolnoma anonimni ljudje, prepoznamo figuri meniha in lokalnega plemiča. ♦ V Atenski šoli umirjene večinoma stoječe figure spokojno razmišljajo in razpravljajo (hranjenje duha), na Kmečki svatbi pa se večinoma sedeče figure zabavajo ob pijači in jedači (hranjenje telesa). ♦ V delu Atenska šola so barve svetle in pisane, na Kmečki svatbi pa prevladujejo zemeljski, rjavkasti odtenki.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pri dobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ načrt Andrea Pozzo, gradili F. Ferrata, F. Bombassi, M. Zamerl, P. Jugovic, G. Maček ♦ stolnica sv. Nikolaja, Ljubljana ♦ 1701–1707, oprema kasneje / začetek 18. stol. ♦ kamen, opeka ♦ stavba velikih mer ♦ visoki barok
2	tri od: ♦ Gre za tip dvoranske cerkve s stranskimi kapelami, neizstopajočim transeptom in kupolo na križišču. ♦ Longitudinalna zasnova/zasnova latinskega križa. ♦ Jezuitski tloris. Gre za tip cerkve, ki ga je uvedla jezuitska cerkev Il Gesù v Rimu. ♦ Glavna fasada je dvostolpna. ♦ Fasada ni posebej dekorirana, saj je cerkev na tej strani povezana s škofijskim dvorcem. ♦ Zunanjščina je členjena s pilastri. ♦ Kupola je bila sprva načrtovana kot navidezna (kupola finta, ki je bila poslikana), pravo so zgradili šele v 19. stoletju. ♦ Glavno ladjo, ki je precej visoka, obstopajo po trije pari kapel, prezbiterij je ravno zaključen, glavno ladjo obteka močno profiliran venčni zidec, ki ga nosijo toskanski pilastri. Notranjščina je banjasto obokana. ♦ Prvotno je imela cerkev v notranjščini belo-siv videz, rdeče-zlato barvitost so dodali v 19. stoletju. Zato je imela cerkev v notranjščini prvotno precej bolj beneški kot pa rimski značaj. ♦ V notranjščini je ustvarjen močan chiaroscuro. Svetlobno središče je prostor pod kupolo. To tudi usmerja gibanje od glavnega vhoda proti najsvetejšemu delu cerkve. ♦ Notranjščino je v celoti poslikal Giulio Quaglio, katerega freske bistveno določajo vtis notranjščine.
3	tri od: ♦ Prvotna cerkev na tem mestu je bila mestna cerkev, posvečena zavetniku ribičev. Z ustanovitvijo škofije v Ljubljani leta 1461 je dobila povsem novo vlogo. ♦ Baročna cerkev z arhitekturo, poslikavo in kiparsko opremo poudarja zmagovalstvo katoliške cerkve. ♦ Značilna poteza protireformacije je bila vrnitev k tlorisu latinskega križa, kar izraža vrnitev k starokrščanskim bazilikam. ♦ Bistvena je pot v prostoru – od glavnega vhoda proti velikemu oltarju. ♦ Dvoranska cerkev s stranskimi kapelami poenoti prostor, v katerem lahko vsi verniki poslušajo pridigo. ♦ Snovalci ikonografije stolnice so poudarili ustanovitev škofije (freske z upodobitvijo legende o ustanovitvi škofije, v fasado vzdani gotski sklepnik) in navezavo na antično prednico, škofijo v času Emone (kipi štirih emonskih škofov v nišah pod kupolo, v zunanje stene so vzdani antični nagrobniki), ter velik pomen prvotnega zavetnika cerkve (življenje in čudeži sv. Nikolaja).
4	tri od: ♦ Ko je bila leta 1461 v Ljubljani ustanovljena škofija, je bila prej mestna ribiška cerkvica sv. Nikolaja povzdignjena v škofijsko cerkev. To so večkrat prezidavali in povečevali. ♦ Ko je bila leta 1693 ustanovljena Akademija delavnih (Accademia operosorum), so si člani zadali tudi nalogo, da zgradijo novo stolnico. Ker so v duhu časa iz Ljubljane hoteli narediti »novi Rim«, so stopili v stik s takrat zelo priljubljenim arhitektom, slikarjem in teoretikom Andreo Pozzom. ♦ Tip dvoranske cerkve je bil v baroku zelo priljubljen v deželah na obeh straneh Alp. ♦ Dvostolpna fasada kaže na naslanjanje na salzburško stolnico. ♦ Ob gradnji stolnice so se izučili številni zidarski mojstri, ki so kasneje gradili na Kranjskem. ♦ Andrea Pozzo je avtor zelo priljubljenega in razširjenega traktata Slikarska in stavbarska perspektiva, ki so ga uporabljali tudi slikarji, ki so delovali na Slovenskem (F. Jelovšek, A. Waginger).

5	štiri od: ♦ Obe stavbi sta krščanski cerkvi, ljubljanska cerkev je stolnica, sladkogorska pa romarska cerkev. ♦ Prva stavba je longitudinalna cerkev, druga pa centralna cerkev. ♦ Obe stavbi imata dvostolpno pročelje. ♦ Za ljubljansko stolnico so značilne ravne stene, za sladkogorsko cerkev pa ukrivljene, konveksno-konkavno razgibane stene. ♦ Pri obeh stavbah so stene na zunanjsčini in v notranjščini razčlenjene s pilastri. ♦ Pri obeh stavbah je osrednji prostor obdan s kapelami. ♦ Obe stavbi imata kupolo. ♦ Notranjščina ljubljanske stolnice je banjasto obokana, nad križiščem stoji kupola, notranjščina sladkogorske cerkve pa je krita z dvema kupolama. ♦ Oboki in kupole obeh stavb so iluzionistično poslikani.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

7. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Vincent van Gogh (1853–1890) ♦ Zvezdna noč ♦ 1889 / druga polovica 19. stol. ♦ olje na platnu, ♦ 73,7 x 92,1 cm / srednje velika slika ♦ Museum of Modern Art, New York ♦ postimpresionizem
2	tri od: ♦ Slikarsko kompozicijo sestavljajo trije prostorski plani: na spodnji levi polovici so temačni vršaci ciprese, za njimi se prostor poglubi v odmaknjeno ozadje nočne krajine z vasico, v tretjem planu je nočno zvezdno nebo. ♦ Krošnja ciprese je vertikalni poudarek, ki preseka horizontalnost obzorja in neba. Zareza poudari zlatorezna razmerja, ki so razvidna v postavitvi ciprese in padajoči diagonali obzorja glede na nebo. ♦ Kompozicija je odprta, občutek imamo, da se prostor nadaljuje zunaj okvirja slike. ♦ V prvi plan (zaradi učinkov barvne perspektive) silijo vrteče se sijoče zvezde in trepetavo nočno nebo. Kot nasprotje nemiru je spodaj spokojna krajina z urejeno veduto vasi. ♦ Črta horizonta pada z desne proti levi in oblikuje rahlo padajočo diagonalo. Plamenasta krošnja ciprese povezuje nebo in zemljo. ♦ Prostor na sliki se pogloblja, vendar v njem ne veljajo pravila klasične perspektive. ♦ Krivulje na nebu ustvarjajo globino na nebu. Ploskve so sestavljene s strukturo potez, ki ustvarjajo posebno dinamiko na sliki. ♦ Svetloba prihaja iz notranjosti nebesnih teles. ♦ Poteze čopiča so jasno razvidne, prav tako iz njih lahko razberemo število barvnih nanosov, nekaj od njih jih ustvarja komplementarne kontraste. ♦ Prevladujeta modra in rumena barva, spodaj pa rdečkasti in zeleni toni. ♦ Obrisi krajine so jasni in odebeljeni. ♦ Način slikanja vnaša v sliko posebno energijo in napetost.
3	tri od: ♦ Zvezdna noč naj bi bila pogled iz sobe v bolnišnici v Saint-Remyju, vendar to ni realistični posnetek krajine, ampak je ta naslikana po spominu, saj jo je umetnik slikal podnevi. ♦ Krajina nastaja iz stvarnega in izmišljenega. ♦ Značilna arhitektura holandskih cerkva se preplete s krošnjami cipres iz mediteranske krajine. Ciprese povezujemo s pokopališčem in žalovanjem, skupaj s holandsko arhitekturo so lahko otožen spomin na dom. ♦ Na nebu najmočnejše sije mesec, najnižja zvezda na horizontu je planet Venera. O njej je Vincent pisal bratu Theu, da jo je opazoval na nočnem nebu, preden se je zdanilo.

	♦ Van Gogh je bil kot nekdanji protestantski pridigar velik poznavalec Svetega pisma. Na nebu je 11 zvezd, nekateri mislijo, da je njihovo število premišljeno, saj jih povezujejo s starozavezno zgodbo o mladem Jožefu, ko je sanjal o svetli prihodnosti. ♦ Z motivi se je velikokrat približal simbolnosti, s ponavljajočimi se prizori je gradil svet osebnega simbolizma.
4	tri od: ♦ Zvezdna noč je nastala leta 1889, ko se je van Gogh prostovoljno odločil za zdravljenje v bolnišnici za duševno bolne v Saint-Remyju; tam je preživel več mesecev in je imel možnost slikati. ♦ Zvezdna noč je nastala v času, ko se je van Gogh po sporu s prijateljem, slikarjem Paulom Gauguinom, in živčnem zlomu v Arlesu zdravil v Saint-Remyju. ♦ V zadnjih dveh letih svojega življenja je bil van Gogh izjemno ustvarjalen. ♦ Naslikal je zelo veliko slik, ki pomenijo njegov umetniški vrhunec. Vendar je bil to hkrati tudi čas napredovanja hude duševne bolezni, ki ga je dokončno strla. ♦ Slikar s svojim načinom slikanja in izrazno močjo velja za predhodnika moderne ekspresionistične umetnosti. ♦ V slikarstvo vnaša psihološke prvine, to pomeni, da del človekove psihe postane del umetnine ali da umetniško ustvarjanje lahko postane del terapije. ♦ Van Gogh se je odločil za slikarstvo sorazmerno pozno, pri 27 letih. Obiskoval je nekaj slikarskih tečajev, vendar velja za samouka. ♦ Nanj je vplivalo realistično slikarstvo (Daumier, Millet in njuno slikanje preprostega življenja), japonski lesorezi (ploskovitost) in srečanje z impresionisti v Parizu (uporaba čistih barv, komplementarni odnosi). ♦ Razvil je samosvoj slog, za katerega so značilni nanašanje čistih, intenzivnih barv iz tube na platno, debeli barvni nanosi, trdni obrisi in dinamične, sunkovite poteze čopiča. ♦ V uporabi barve je ohranjena njena tradicionalna simbolika, z večjimi čistimi barvnimi ploskvami, oblikovanimi z ekspresivnimi potezami, pa se stopnjuje čustvena izraznost barve. ♦ V njegovem opusu ima pomembno vlogo rumena barva. ♦ Za časa življenja je prodal eno samo sliko. Nenehno ga je preganjal občutek neuspešnosti, a je postal eden najbolj cenjenih, vplivnih in priljubljenih umetnikov v 20. stoletju. ♦ Velja za enega izmed očetov moderne umetnosti.
5	štiri od: ♦ Prva slika je naslikana v tehniki olje na platnu, druga pa v tehniki dripping (kapljanje barve) z emajlnimi barvami na platnu. ♦ Na obeh delih je slog zelo oseben in inovativen ter odseva umetnikovo duševno stanje, čutiti je ustvarjalno energijo, saj opazimo bodisi značilne poteze čopiča bodisi ritem kapljanja barve na površino. Obe umetnini gledalca pritegneta v podobo, saj njegov pogled sledi stezam barve. ♦ Na prvem delu so poteze v tehniki impasto vrtinčaste in pastozne, na drugem pa gre za slikarstvo geste – za tehniko spontanega kapljanja barve, imenovano dripping. ♦ Pri prvem delu je slika razdeljena na tri plane, kar ustvarja vtis globine, pri drugem delu pa prostora ni. V Pollockovem slogu »all over« noben del slike ni pomembnejši od drugih. Kompozicija druge slike nima očišča, sredina slike ni pomembnejša od robov. ♦ Pri obeh umetninah služi barva za izražanje avtorjevega razpoloženja. Nobena slika ni odslikava videnega. Obe sliki sta nastali kot notranji izraz slikarja. ♦ Na prvi sliki so barve realistične, prevladujejo modri, rumeni, zeleni in beli toni, na drugi sliki pa prevladujejo črna, bela, oker in rjava barva. ♦ Prva slika je domišljjsko poustvarjena krajina, druga pa je abstraktna slika in ne izraža podobe resničnega sveta.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

8. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Marij Pregelj ♦ Pompejansko omizje ♦ 1962 / druga polovica 20. stol. ♦ mešane tehnike na platnu ♦ 130 x 162,5 cm / slika večjih mer ♦ Moderna galerija, Ljubljana ♦ povojno figuralno slikarstvo, eksistencializem
2	tri od: ♦ Slika je sestavljena iz dveh barvnih ploskev. V ospredju prevladuje pravokotnik v pompejansko rdeči, za njim je drugi večji svetli pravokotnik. ♦ Kompozicija je asimetrična, a k vtisu ravnovesja prispeva vrsta poenostavljeno oblikovanih glav pod zgornjim robom slike nad mizo. ♦ Slikovni prostor je sploščen, vse dogajanje je izrinjeno na površino slike. ♦ Ton razvrščenih figur se ne razlikuje od podlage, zato jih je slikar zarisal s temnejšo obrobo, v barvo pa zamešal pesek. ♦ Po nekaj atributih (pričeska, prsi) prepoznamo, da sta dva lika ženskega spola. Od desne proti levi so postave, od katerih je prva vidna skoraj v celoti, preostale prekriva rdeči pravokotnik in so vse bolj deformirane ♦ Človeška (ženska) telesa so prikazana na različnih stopnjah fragmentiranosti. Najcelovitejša je postava ob desnem robu mizne ploskve. Njeno golo poprsje se spreminja v žlebljeno deblo stebra. Eden od telesnih členov spominja na jonski kapitel. ♦ Uporabljeno je načelo izokefalije, vse glave so v isti višini. ♦ Rdeča ploskev in figure okoli nje sestavljajo omizje, o katerem govori naslov dela. Ptičje trupelce na mizi meče senco, tako da z gmoto telesa odstopa od ploskve.
3	tri od: ♦ Motiv je na prvi pogled težko opredeljiv, prepoznamo abstrahirane figure, predvidevamo, da nekaj počnejo, zato bi lahko motiv opredelili kot žanr. Za vsebino dela je najbolj pomenljiv naslov dela. ♦ Človeške like je slikar najpogosteje sestavljal v skupine v motivu Omizja. ♦ Omizje je umetnikov spomin, ko je med drugo svetovno vojno kot vojni ujetnik preživel dve leti in pol v taboriščih. ♦ Za mizo zaužijemo hrano, se pogovarjamo in družimo, uradno sestajamo, lahko pa se miza spremeni v mrtvaški oder. Omizja za pojedine povezujejo vsa obdobja našega življenja, od slavlja ob rojstvu do poroke in sedmine. ♦ V motivu je obujena krščanska vsebina daritvenega omizja, evharistije in zadnje večerje. ♦ V preteklosti je na mizi žrtveniku potekalo darovanja živali in ljudi. ♦ Uporabljene barve so simbolične (rdeča kot barva krvi, žrtvovanja; peščena je barva kamna, kosti) ali pa imajo zgodovinski pomen (rdeča kot ozadje skrivnostnega obredja na steni pompejanske vile, svetli, peščeni toni antičnih mest). ♦ Grobe in radikalne deformacije telesa so Pregljevo znamenje za prikaz dramatične usode človeštva, ki je v 20. stoletju preživelo dve svetovni vojni in se je moralo v povojnem času seznaniti z možnostjo jedrske katastrofe. ♦ Patos intenzivnega eksistencialnega doživetja je izražen v likovnih strukturah različnih arhetipskih form, ki so nadosebne in govorijo o občečloveškem. ♦ Pregljevo Pompejansko omizje je umetnina, ki poveže preteklost s sedanostjo. Namig na skrivnostni prikaz Dionizovega kulta iz Vile misterijev, ki ga razkrivata naslov slike in njena barva, nas usmerja k branju prizora kot obrednega omizja, ob katerem poteka zadnja večerja zahodne civilizacije, ki s svetovnimi vojnami, jedrskim orožjem in nenadzorovanim tehnološkim razvojem drvi v katastrofo.
4	tri od: ♦ Pregelj je v svojem slikarstvu pesimističen. Umetnikov pesimizem je zaznamovan z vplivom eksistencialistične filozofije. ♦ V njegovem slikarstvu prevladuje človeška figura. Kubizem, ekspresionizem in nadrealizem so umetnostni slogi, ki so vplivali na način, kako je oblikovana figura. ♦ Preglja je antična kultura pritegnila ob ilustriranju Homerjevih Iliade in Odiseje ter po

	študijskem potovanju v Italijo. ♦ Antična mesta iz ptičje perspektive so postala njegov pogosti motiv. ♦ Načelo izokefalije v umetnosti poznamo iz srednjeveške umetnosti (Bizanc, romanika). ♦ Pregelj je uporabil kubistična odkritja, vendar samosvoje. Slikar z razbijanjem tridimenzionalne oblike ustvarja fragmente sveta, ki jih preoblikuje v smislu njihove večje izraznosti. ♦ Marij Pregelj je veliko likovnih vtisov črpal iz bizantinske umetnosti, ki je veljala v časih jugoslovanske države, ko je slika nastala, za domačo tradicijo. ♦ V 60. letih je izdelal monumentalno mozaično kompozicijo Sutjeska (bitka med 2. svetovno vojno na jugoslovanskih tleh) za zvezni izvršni svet v Beogradu. ♦ Ustvaril je stenske mozaike na Rabu, v Ljubljani in Trbovljah. ♦ Nanj je vplivalo Picassovo slikarstvo, predvsem delo Guernica. ♦ Drugi vpliv je bil Francis Bacon, ki je pokazal, da ima človeška figura v modernizmu še vedno silovit izpovedni naboj. ♦ Je predstavnik iste generacije kakor drugi pomembni slovenski predstavniki figuralnega slikarstva, ki je ustvarjal po 2. svetovni vojni, to je Gabrijel Stupica.
5	štiri od: ♦ Obe sliki predstavljata omizje, na prvi sliki ga sugerira predvsem naslov, na drugi sliki jasno vidimo mizo, za katero sedijo možje, ki jim strežejo služabniki. Upodobljen je svetopisemski motiv zadnje večerje. ♦ Pregljeva slika deluje bolj statično, saj je sestavljena iz dveh pravokotnih barvnih ploskev, nad katerima se zvrsti niz deloma kubistično fragmentiranih figur, na Tintorettovi sliki je kompozicija dinamična, saj je poudarjena diagonalna. ♦ Na Pregljevi sliki ni prostora, vse je sploščeno, prostor je slutiti samo v posameznih detajlih, na Tintorettovi sliki je prostor vzpostavljen s telesnostjo figur in rabo linearne perspektive. ♦ Na obeh slikah so figure razporejene okrog omizja. Na Pregljevi sliki so figure ploskovite, deformirane in razbite na posamezne ploskve, na Tintorettovi sliki so polnoplastične, realistične, anatomske pravilne, obrazi so individualizirani, razvidna sta spol in starost. ♦ Na Pregljevi sliki izstopa rdeča barva, ki deluje bolj zamolklo in spominja na deloma zbledele rimske poslikave rimskega pompejanskega slikarstva, barve na Tintorettovi sliki so prevladujoče temne in nenavadnega sijaja različno intenzivnih tonov, prevladujoče tople tone ozadja poživijo komplementarne hladne barve oblačil – modre in vijolične. ♦ Površina na Pregljevi sliki ni povsem gladka, je pastozna. Fini, pastozni nanosi barve so razvidni, na Tintorettovi sliki pa je površina slike zglajena, nanosi barve so lazurni. ♦ Na Pregljevi sliki gre za mešano tehniko na platnu (tempera, vosek, smola), na Tintorettovi sliki pa za tehniko olje na platnu. ♦ Na prvi sliki slikar upodobi svojo intimno zgodovino, travmatično vojno izkušnjo, ki jo poveže z antično kulturo. Na drugi sliki Tintoretto upodobi nabožno sliko za okrasje cerkve benediktinskega samostana v Benetkah. ♦ Na obeh slikah je zaznati slovesno razpoloženje. Pri Preglju že naslov dela namiguje na mizo, ki je lahko nosilec večj simbolnih pomenov, tudi žrtvenika. Omizje na Tintorettovi sliki je postavljeno v imeniten interier palače z marmornimi tlemi, stebri in številnimi služabniki. Posebno vlogo v interierju igrajo nenavadni svetlobni viri, ki ustvarjajo posebno mistično ozračje. ♦ V obeh delih je aluzija na žrtvovanje, pri Preglju je lahko miza žrtvenik z darovano živaljo, pri Tintoretu Kristus obhaja evharistijo, s katero simbolno ponazori lastno samožrtvovanje.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.